№ 58. Київ. Неділя, 9 марта (22 березня), р. 1908. Ціна окремого № 4 коп. № 58

РАДА

газета політична, економична і літературна

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

Рік третій.

Адреса редакції і головної контор.: у Київі, Велика Підвальна вул. д. 6, біля Золотих воріт.

Телефон редакції 1458.

Телефон друкарні 1069.

Умови передплати на р. 1908.

на 1 рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м
6.	5.70	5.20	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65

Рокові передплатники можуть виплачувати передплату частками, в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 февр. 2 карб. і на 1 марта 2 карб.

За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 к., на 1 міс. 1 карб.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.

За зміну адреси 30 коп.

Авторі рукописів повинні подавати своє прізвище і адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статі; більші стати, до друку негодящі, переховуються и редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок петіту попереду тексту або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

Редакція РАДИ з невимовним жалем і з глибоким почутям тяжкої втрати сповіщає громадянство про смерть славетного українського наукового і громадського діяча професора

ВОЛОДИМИРА АНТОНОВИЧА,

який помер у 3 годині дня вчора, 8 марта.

8 марта о 3 годині дня почив професор

Володимир Антонович.

Панахида буде сьогодня в господі о третій годині вдень

Рада Товариства „ПРОСВІТА“ у Київі, з великим жалем сповіщає своїх членів, що 8 березіля, в 3 години дня помер професор

ВОЛОДИМИР АНТОНОВИЧ,

український історик, перший Почесний Член „Товариства“.

УКРАЇНСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО у Київі з великою печалью сповіщає про смерть свого члена-фундатора

ВОЛОДИМИРА БОНІФАТІЄВИЧА АНТОНОВИЧА.

Городський театр. Дірекція С. В. Брикіна.

Сьогодня, 9-го, в 9-й раз з повн. нов. обст. „Сказка о царѣ Салтанѣ“. Бер. уч. д-ки: Балановська, Шмід, Дельмас, Карпантьє, Леліна; д.д.: Селявін, Андреєв, Петров, Цесевич та инш. Початок о 7½ г. в. Завтра, 10-го, п'ята гастроль Віри Люце—„Риголетто“—(Джільда). Бер. уч. д-ки: Віра Люце, Дельмас, Карпантьє, Леліна; д.д.: Селявін, Сокольський, Тихонов, Цесевич та инш. 11-го 4-та гастроль Августо Скаппіні—„Джіоконда“—(Энцо). 12-го гастроль Віри Люце—„Севильскій цирюльникъ“, „Розина“—Віра Люце. У 3-му акті в час урока співу д-ка Віра Люце вик. 1-ше „Варіаціи“ Проха. 2-ге „Соловей“ Алябьєва. 2. Сцена „Сумасшествія“ з опери „Лючія“. „Лючія“—Віра Люце. Білети на всі спектаклі маються в касі театра. м—4—58

Театр „СОЛОВЦОВ“.

У неділю, 9-го марта, вранці, Товарист. Драмат. Арт. під орудою В. Н. Дагмарова вист. буде по зменш. цін. „Колдунья“, ск. у 5 д. Є. Чірікова. Початок о 12½ г. дня. Бер. уч. д-ки: Пасхалова, Токарева, Чужбінова, Невєрова, Морська, Розанова; д.д.: Смірнов, Харламов, Степанов, Болховской, Берсеньов, Дагмаров, Крамов, Добровольський. 10-го сп. на користь бідних учнів 2-го комерческого училища; нова ком. М. Замаконс, пер. Лоло (Мунштейн) „Шуты“, у 4 д. 11-го при участи С. І. Горелова в останній раз „Призраки“, др. у 3 д. Ібсена. Ціни місцям звичайні. 3—125—2

Т-во „Просвіта“ у Київі.

У середу, 12 марта, 1908 р.

В ТЕАТРІ „СОЛОВЦОВ“

відбудеться святкування 47 роковин смерти

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.

Перед концертною частиною буде реферат С. Єфремова. В концерті беруть ласкаву участь найкращі артистичні сили музики, опери, драми: (по алфавіту) д-ки: *** (спів), Б. Валерик (декл.), Зоріна-Миронович (спів), Н. Дорошенко (декл.), А. Потоцька (спів), Є. Сагуцька (спів), М. Старицька (декл.), *** (спів); д.д.: *** (спів), арт. М. Багров (декл.), арт. Імп. т. С. Брикін (спів), *** (спів), І. Дуван-Торцов (декл.), А. Жарковський (спів), Микола Лисенко (рояль), Юр. Лисенко (декл.), арт. Імп. т. М. Медведев (спів), Ю. Пуліковський (скрипка), арт. Варш. Імп. т. Ол. Філіппі (спів), *** (спів). Співатиме великий мішаний хор (150 душ) під оруд. П. Мишуга. Співатиме великий мішаний хор (150 душ) під оруд. П. Мишуга (спів), *** (спів).

дань. Антоновичу лишилося тільки поле науки, на якому він і працював з надзвичайним запалом, хистом і продуктивністю. За 20 літ свого редакторства в „Коміссіи для разбора древнихъ актовъ“ А. видав 13 великих томів „Архива Юго-Зап. Россіи“ (а всіх за 50 літ істнування Комісії вийшло тільки 25) і з цих 13 сім його власного видання, а 2 видано з його збірок ним же пізніще. Окрім того, А. зредактував також три окремих видання цієї ж Комісії—збірники літописів. До кожного тому Архива додано розвідку на підставі того матеріялу, який в ньому міститься. Таким чином за час свого редактування А. написав 7 коштовних праць, які хронологично ідуть так: 1) „Изслѣдованіе о казачествѣ по актамъ 1500—1648“ (1862—3), 2) „О происхожденіи шляхетскихъ родовъ въ юго-запад. Россіи“ (1867), 3) „Послѣднія времена казачества на правой сторонѣ Днѣпра“ (1868), 4) „Изслѣдованіе о городахъ въ юго-зап. Руси“ (1869), 5) „Акты объ экономическихъ и юридическихъ отношеніяхъ крестьянъ въ XVIII в. (1870), 6) „Акты объ уніи и состояніи православной церкви съ половины XVII в.“ (1871), 7) „Изслѣдованіе о гайдамачествѣ“ (1876). Крім того вже значно пізніще (1902 р.) А. написав розвідку по тому Архиву з актами „О мнимомъ крестьянскомъ возстаніи въ юго-западномъ краѣ в 1789 г.“.

Рівночасно з працею в комісії А. брав живу участь і в инших наукових виданнях, даючи до них статі по історії, археології та етнографії—в „Запискахъ“ і „Трудахъ ю. з. отдѣла географич. общества“, „Кіевскихъ университетскихъ извѣстіяхъ“, „Кіевской Старинѣ“, „Кіевлянинѣ“ (під редакц. Шульгина), „Древностяхъ Москов. Археол. Общества“, „Трудахъ“ археологичних та антропологичних з'їздів, „Чтеніяхъ общества Нестора Лѣтописца“, якого навіть був довгий час головою, „Кіевск. Губер. Вѣдомост.“ та багатьох инших.

Поруч з працею по історії А. займається й дослідами по археології ю.-з. краю. Починаючи з 1870 року ні один археологічний з'їзд не відбувся без його участи. Окрім того А. дуже багато друкував всяких розвідок, статей та дрібних заміток по ріжних спеціальних виданнях. Можна сказати, що до Антоновича української археології власне не істнувало, як науки. Своєю працею він поставив її на ноги і одкрив для дальших дослідників нові перспективи.

З праць А. історико-етнографичних не можна обминути написаної ним разом з Драгомановим розвідки — „Историческія пѣсни украинскаго народа“. Є лекції, що приватно читав він українській київській молоді, вийшли потім „Бесіди про козацькі часи“. В оборону українства проти нападів проф. Флоринського А. виступив з статею в „Кіев. Стар.“ і своєю влучною аргументацією збив усі доводи свого супротивника.

В. Б. був тим осередком, до якого горнулися усі верстви українського громадянства і старші й молодші покоління і для всіх він був, як людина досвідчена і з великим ясним розумом, найкращим й щирим порадником, добрим товаришем поважаним та любленим учителем. На його очах, при його найближчій участі пройшов весь український рух за останніх 50 років. Кілька місяців тому, уступаючи проханням близьких людей, А. згодився і почав був діктувати свої спомини, які мали вийти надзвичайно інтересними. На жаль, доля не судила нам мати мемуари одного з найвидатніщих могиканів—українських шестидесятників: смерть перервала діктування тих споминів на самому інтересному місці...

П. Д.

Як відгукнеться проект октябристів про вибори земських гласних на Україні.

В статі „Вибори земських гласних“*) я подав коротенький нарис внесеного в Думу октябристами проекта реформи земських виборів.

Але ж і в тому нарисі і в самому законопроекті зостається де-кільки таємних куточків, які б користно було з'ясувать світом цифрового матеріалу. Октябристи проектують ценз курій великих власників в 40 карб. податку на повітові та губернські земські потреби, курій дрібних власників—4 карбованці.

Який же це буде ценз, коли його прирівнять до того земельного ценза, що зараз істнує в українських земських губерніях—більший, чи менший?

Щоб розвязать це питання, треба підрахувать, яка площа землі в кожній губерні виплачує 40 карбованців земського налога. Результати цих рахунків ось які.

Ценз в губерніях.

губ.	Сучасний од	до		По проекту октябристів.
Катериносл.	150	250	дес. з.	120 дес.
Полтавськ.	125	200	„	60 „
Таврическ.	175	475	„	100 „
Харьківськ.	125	250	„	80 „
Херсонськ.	200	250	„	120 „
Чернігівськ.	150	250	„	100 „

Як бачимо, найбільш поменшений ценз був би в Полтавській губернії. Взагалі ж можна сказать, що цей ценз і в Полтавській губернії, і в инших—буде цензом панським, цензом багатих людей.

Ценз дрібних власників, звичайно, в десять раз менший.

Тепер виникає друге, ще більш цікаве питання: які курії з повітових земських гласних будуть саме найчисленніщі? Октябристи кажуть, що гласні поділяються між куріями відповідно сумам податків кожної курії.

Але як одбивається ця теоретична формула в конкретних числах?

Нагадаю, що октябристи пропонують 5 курій: 1) великих земельних власників, 2) дрібних земельних власників, 3) уповноважених сільських громад, 4) великих городських промислових та фабричних власників и 5) таких самих дрібних власників.

Як підрахувать, скілько плате земельного податку в українських губерніях нарізно кожна з перелічених громадянських верств, та скілько прийдеться тоді гласних на кожну з тих верств (або курій), коли поділить гласних пропорціонально податкам—так тоді на сотню гласних буде:

	по куріях:				
В губерн.	*1*	*2*	*3*	*4*	*5*
Катериносл.	31	3	34	29	3
Полтавськ.	35	8	49	7	1
Харьківськ.	31	3	51	13	2
Херсонськ.	37	2	34	24	3
Таврическ.	46	3	35	14	2
Чернігів.	28	10	48	10	4
Разом %	35	5	42	16	2

От ми зараз і бачимо, що найбільш дужа у нас була б селянська курія, яка налічує 42 проценти гласних разом по всіх губерніях. Але ж блок (з'єднання) великих земельних (перша курія) та городських (четверта курія) власників має велику перевагу над селянською куріею.

П. Чижевський.

*) Чис. 50 Ради.

Безглузде злочинство.

Герценштейн.... Іолос... Караваєв... До синодика „убієнних“ послів прибавилось нове ім'я. Третю вже це жертву вибірає злочинна рука з-поміж щирих народніх заступників...

Небіжчик був послом до другої Думи од Катеринослава і в Думі пристав до трудової фракції, виступаючи одним з її визначніших ватажків. Коли роспущено Думу, Караваєв повернувся до рідного міста і, хоч з того часу не брав якоїсь помітної участи в політичному житті, але лиходійна рука одразу ж націлила була його, як нову жертву помсти за вірну службу народові. Вже тоді відома з справи Герценштейна „Каморра народной расправы“ прислала була Караваєву смертний присуд, поновивши його ще раз підчас замаху на посла. Та сама рука, що заплямила себе в крові Герценштейна та Іоллоса, звела з світу й Караваєва.

Страшний, нелюдський вчинок... І що найгірше—зовсім безглуздий, до якого не можна прикладати якоїсь звичайної мірки. Адже ж убитий підступом, по-зрадницькому посол виступав тільки з ідейною зброєю, боровся за правду, як розумів її, без жадного насильства. Можна не поділяти думок його, можна боротися з ними, але звичайна чесність вимагає вибірати проти такої людини ту саму зброю, яку й вона держить в руках. Та замість того—розноситься гук вистріла і беззбройна людина падає трупом холодним...

Для чого, на віщо? Чи тямили це хоч ті, що відібрали у неї життя? Ледве. Бо досить однії думки про таке безглузде злочинство, щоб його не сталось, щоб дика помста сама засоромилась своєї дикости.

Чи остання це жертва? Хто знає... Бо он свіжа звістка йде з Одеси, що там нахваляються звести з світу послів Щепкина та Пергамента. Нема краю людському безглуздю, нема впину страшній дикості, скоро вона має зброю в руках. Ні перед чим не спиняється злочинна рука, навіть не дошукуючись якогось виправдання, якоїсь мети своїм учинкам.

Чад якийсь задурив людям голови і вони вже й сами не тямлять, що роблять, не вибірають розумних шляхів, а бредуть безбач, без мети, без глузду... куди?—й сами не знають.

С. Єфремов.

З невських берегів.

XXIV.

Одна з сторінок...

Кажуть, що здалеку навіть життя третьої Думи здається величнім, кипучим і дуже інтересним. Принаймні, так казав мені один провінціал, що дуже рвавсь на думське засідання і всілякими барвами підмальовував думську роботу, аж поки сам непобував в Думі. А як дістався на думські хори, то ледве висидів до кінця. Не знаю—може воно на газетнім папері та ще з-далеку й справді видається кому чимсь надзвичайним. Мені ж не доводилось дивитись на нього з тої щасливої далечі, при котрій і бубни здаються „славными... за горами“.

Після Різдва між думськими селянами почавсь переполох. Виборці на святки їм нагнали холоду і вони звернулись тоді до думських ієреїв більш совістливих скласти їм земельний законопроект, зарання згожуючись підписать його. Ті склали. Та разом з їх законопроектом появилось і ще скілька людей—менш совістливих.

Зібрались селяне. Спочатку самі, а потім разом із священиками. На збори з'явилось щось більше шестидесяти чоловік. Постановили—обрать з селян комісію, котра б переглянула вироблені законопроекти і вибрала один який небудь. В комісію увійшли самі праві селяне. На голову обрали свящ. Ол. Трегубова.

Комісія живо вправилась. За скілька день вона приняла законопроект вироблений по прозьбі самих же селян, внесши в нього невеличкі поправки.

Ліві селяне, себ-то кадети, трудовики і навіть прогресісти, хоч прінціпіально проти того проекта нічого немали, але од роботи в комісії зразу ж ухилились. Працювали над його редакцією самі праві. Голосували поіменно, що б ніяких непорозуміннь не було.

В загальних рисах законопроект вироблений тою комісією читачам нашої газети вже відомий.

Законопроект було складено в дуже обережній формі. Автори нігде навіть про „принудительное отчужденіе“ не згадували, підмінюючи його иншими словами. Проте на великих земельних власників робота комісії паніку навела.

Крупенський об'явив, що в фракції „умѣренно-правыхъ“ що середи мають бути земельні „собесѣдованія“ і запрошував туди духовенство та селян. Але ті прийшли, спитали, чи пан Крупенський з компанією згожується на отчужденя, навели справки скілько він тисяч десятин спродав перед тим землі, забрали шапки і пішли собі геть.

Варто було в кулуарах Думи зібратись в гурток трьом чотирьом селянам і забалакать про земельку, як тут же не мов з під землі виростали думські Аякси—Бобринський і Крупенський і безцеремонно за рукава розтягали селян в ріжні кутки. Селяне спокійно ні об чім перебалакать не можуть, що б назирці за ними не ходили та не підслуховували. Їх постоянно лякали то розгоном Думи, то трохи че не каторжними роботами, кажучи, що їх чекає доля торішніх ес-деків, як що приймуть той законопроект, бо правительство віяк на нього не згодиться. Накінець порадили скілько й з тих селян—найтемнійшим піти до Столипіна побалакать з ним по якомусь приватному ділі. Ті і справді послухались. Зі ралось скілька таких, як Фомкін і почемчекували. А Столипін одчитав їм за законопроект добру нотацію.

По наказу митрополіта Флавіана київським ієреям, членам Думи, що по прозьбі селян помагали їм в роботі, дано теж доброго прочухана.

Духовенство думське зразу було кинулось помагать селянам.

Але праві побалакали з Євлогієм, і в результаті на сторінках газет стали появлятись листи, котрими владика за себе і чуть не за всю групу духовенства зрікавсь основного прінціпа з законопроекта і заявляв, що в групі навіть і речі не було про примусове одібрання панських земель. Це була тяжка неправда, бо всі знали, що духовенство не раз спинялась в своїх зібраннях на земельній справі. Але самі ієреї страха ради архієрейська, боялись сперечатись з Євлогієм. А другим не охота була вмішуватись в цю справу.

Хоч селяне тепер і опустили носи, про те законопроект свій вони й не думають бракувать. Але в їх душі закралось сумління, чи не продадуть інтереси трудового люду деякі полохливі їх товариші і чи складеться тоді в Думі потрібна більшість за законопроект. Так чи иначе, а ця сторінка думського життя ще далеко не вся списана.

В. Піснячевський.

Державна Дума.

Засідання тридцять пьяте (7 марта).

Перед одкриттям засідання посол Булат бере собі слово для нагальної заяви.

Булат: Ми одібрали звістку, що вчора вночі в Катеринославі вмер вбитий розбійницькою рукою член другої Думи доктор Караваєв, член трудової групи. Засмучені горем, ми, посли-трудовики, просимо Думу вшанувати його пам'ять вставанням.

Вся Дума, не вагаючись, встає.

Виявляється, що Хомяков сам хотів внести пропозіцію вшанувати пам'ять Караваєва, але уступив рішучим проханням трудовиків дати їм спроможність зробити це самим.

—

Дальше засідання було присвячено постатейному читанню проекту дочасного увільнення. Насамперед ухвалюється проект умови з російським товариством пароходства й новий, значно мякший, перехід до чергових справ. Початкову редакцію обстоювали к.-д., трудовики й октябристи. Праві висловлюються за нову формулу.

До проекту умовного дочасного увільнення внесено більш як 30 поправок—здебільшого, редакційного, другорядного характеру. Прінціпіяльних поправок внесено було чотирі. В пункті другому комісія пропонує замінити слова „доручити міністрові юстіції виробити закон патронату“—словом „запропонувати міністрові“. Це викликало де-яку жвавість в балачках. Другу поправку внесли к.-д., які пропонували поширити силу закону про дочасне увільнення на тих в'язнів, що сидять у кріпостях.

За поправку обстоював Аджемов.

Проти поправки виступають с.-д.

Поправку одкинуто.

Бобянський вносить поправку, щоб час сидіння в тюрмі було зменшено не на три чверті, а на дві третини. Поправку одкинуто. Останню прінціпіяльну поправку внесла селянська група. Вона вимагає, щоб сила цього закону не поширювалась на конокрадів. Поправку підтримували селяне всіх фракцій, бо на їх думку дочасне увільнення таких злочинців являється теж злочинством. Поправку ухвалено більшістю 205 голосів проти 130 (в редакції: „за крадіж коняки“).

Наприкінці засідання ухвалено запитання міністерствам фінансів і воєнному з приводу неподаткування де-яких богарних земель в Туркестані. Товариш міністра Покровський 40 хвилин читав записку по історії поземельного оподаткування в Туркестані, чим було покарано цікавість октябристів до цього другорядного питання. Підчас промови Покровського три чверті послів вийшли з залі, дочасно увільнивши себе од засідання.

—

Дальше засідання у вівторок, 11 марта, о 11 год. вранці.

Відгуки парламентського життя.

> В нараді президіуму й представників од фракцій постановлено розпочати розгляд бюджету частинами з понеділка четвертого великопостного тижня. Ніяких заходів до скорочення дебатів ужито не буде. Бажання бюджетних підкомісій будуть обмірковуватись.

> Меншість комісії оборони подала особливий погляд („мнѣніе“) голові комісії, в якому висловлюється за необхідність негайно розпочати будування флоту. Погляд цей буде розглянуто в комісії, а затим його буде подано Думі при обміркуванні морського бюджету.

> Трудовики голосуватимуть за аграрний законопроект безпартійних селян.

> Засланці в Мезені прохають с.-д. фракцію внести запитання про насильства над ними.

> Центр. комітет с.-д. партії забороняє своїй парламентській фракції брати участь в засіданнях опозіції в разі, коли там буде польське коло.

> С.-д. фракція вносить в Думу запитання, через віщо засуджених соц.-дем., послів другої Думи посажено вкупі з уголовними.

> Октябристи вносять запитання про господарювання на казенних залізницях.

> Посол од м. Одеси одібрав од одеських черносотенців листа, в якому його застерігають, що в разі, коли на одеського ген.-губернатора Толмачова буде зроблено замах, вони вбьють Пергамента й проф. Щепкина (колишнього посла од Одеси).

> Єсть чутка, що Сазонович складає з себе секретарські обовязки.

> Пурішкевич готує запитання про инородців у флоті. Матеріалом для запитання послужили реєстри, викрадені з морського міністерства.

> Комісія що до судових реформ ухвалила законопроект міністра юстіції про колонії для неповнолітніх злочинців.

Памяти А. Л. Караваєва.

Трудова група Держ. Думи послала вдові вбитого в Катеринославі колишнього посла другої Думи трудовика д-ра А. Л. Караваєва телеграму, в якій між иншим сказано:

„Ще одним справжнім обранцем народу й борцем за його право стало менше. Але хай послужить для нас втіхою свідомість, що покійний все життя своє високо тримав прапор народньої свободи й народньої правди. Він пав жертвою обовязку й служення народові, який послав його. Державна Дума сьогодня з пропозіції трудової групи вшанувала памьять дорогого нам товариша вставанням. Земля йому пером!“

Од імени соц.-демократичної думської фракції вдові Караваєва послано таку телеграму:

„Обурена гидким злочинством подонків громадянства, що змагаються знищити й роздушити все чесне й поступове в нашому темному житті, соц.-дем. фракція шле з глибоким сумом своє щире спочуття сімьї вбитого й всім, хто шанує його памьять“.

Од імени кадетської фракції послано таку телеграму: „Думська фракція партії народньої свободи, глибоко обурена злочинством, жертвою якого пав благородний оборонець народніх прав, висловлює сімьї покійного своє щире спочуття“.

По Росії.

— **Міністерство внутрішніх справ та просвітні товариства.** Після заборони київського товариства „Грамотности“, міністр внутрішніх справ прийшов до того, що дозволені на підставі закона 4 марта 1906 року численні просвітні товариства і особливо товариства народніх університетів останніми часами, як виявляється з відомостів департамента поліції, почали помітно ухилятися од діяльности, поставленої їм у статуті; ці товариства ніби провадять пропаганду, влаштовуючи народні читання та бесідування, ширять цим способом крайні політичні думки і всіма способами намагаються „згуртувати народні сили для протиурядової роботи“. І от, на підставі всього цього, міністр загадав губернаторам як найпильніше доглядати за всіма такими товариствами. Як що тільки вони візьмуться до політичної пропаганди та агітації, губернаторі мусять зробити проти цього рішучі заходи, і навіть мають право забороняти їх зовсім законим порядком. Адміністрація, даючи просвітнім товариствам дозвіл на читання й лекції, повинна звертати увагу не тільки на теми, а й на те, хто саме буде лектором. Коли тема лекції не одповідатиме прямим завданням просвітнього товариства, або ж коли лектором людина непевна, адміністрація повинна не давати на такі лекції дозволу, бо вони „шкодливі для громадського супокою та безпешности“. (Русь).

— **Пошанування памяти Тургенєва.** Петербурзькі письменники, як сповіщає „Р. Сл.“, збіраються святкувати 23 августа цього року 25-ліття смерти російського письменника І. С. Тургенєва. Організатором цього святкування—М. Стасюлевич, який був при смерти Тургенєва і тепер доглядає його могили.

— **Шкільні екзамени.** „Русь“ подає докладніші відомости про виданий 3 марта циркуляр міністра просвіти, яким знов установлено переступні екзамени в середніх школах. На підставі міністерського циркуляра з цеї весни в хлопчачих та жіночих гімназіях, реальних школах та всіх середніх школах заводяться переступні екзамени, од яких увільнено буде тільки учнів перших двох класів. Міністр просвіти, зважаючи на силу проханнів, згодився зробити тільки таку полегкість: екзамени будуть призначені тільки з головних наук та з тих, які уявляють з себе одну закінчену науку.

— **Заспокоїлась країна.** Виїзжаючи назад у Томськ з Петербурга, томський губернатор барон Нолькен зробив Столипінові доклад про те, що в Томщині настав справдешній спокій і через це непотрібна там ні побільшена, а ні надзвичайна охрана. (Р.).

— **Лев Толстой занедужав.** „Гол. М.“ пише, що в Москву 5 марта надійшла тривожна звістка про серйозну хворість Л. Толстого. З листа приватної людини, яка дуже близька Толстому, видко, що ще 2 марта письменник заслаб на гостру форму інфлуенци. Спочатку не було нічого небезпечного в цій слабости, температура не йшла вгору далі 37,5—38 градусів, і можна було сподіватися, що все минеться спокійно. Але другого дня Лев Миколаєвич упав у непритомність, од цього становище хворого стало гіршати; він потеряв память, почав бредити, дуже ослаб. Хворий не впізнає де-кого з дуже добре знайомих йому людей, не пригадає ніяк, що було цими днями. Взагалі в його дуже ослабла память. Це помітно навіть тоді, коли Леву Миколаєвичу краще, коли він зовсім при памяти. Хтось з рідні спитав його: „чи не викликати часом Серьожу?“ Лев Миколаєвич спитав: „А хто це такий—Серьожа?“ І коли йому одповіли, що це ж його син, він сказав: „Так, так, а я й забув, але де ж він?“ Тимчасом йому відомо, що його син Сергій Львович зараз живе у Москві, в Хамовниках, родовому московському гнізді графів Толстих. І це сказали хворому. Тоді він почав роспитувати, де це єсть Хамовники, казав, що це слово щось йому нагадує, але що саме—він збагнути ніяк не може. З Москви екстренно викликано в Ясну Поляну на консультацію лікарів Нікітіна та Біркенгейма.

— **Поєдинок порт-артурських генералів.** Відомий поєдинок між відомими порт-артурськими генералами Фоком та Смірновим одбувся в 11 годин ранком у офіцерському манежі лейб-гвардейського полку. Поєдинок, як оповідає „Р. Сл.“, одбувся ось як. Щирий приятель генерала Смірнова генерал Горбатовський, ображений тим, що Фок неприхильно озвався про службову діяльність Смірнова, викликав Фока на поєдинок. Фок приняв виклик, а далі й сам викликав Смірнова на поєдинок. Секундантами в Фока були лейтенант Подгурський та запасний штабс-капитан Ксідо. Обидва секунданти ходили до Смірнова з власноручним листом Фока, в якому він писав: „Ваше Превосходительство. В докладній записці, поданій вами в слідчу комісію, а далі перед верховним судом ви озвались про мою службову діяльність такими словами, які ображають мою честь та моє чесне імя, і зволили сказати неправду. Прошу обрати двох секундантів і переказати моїм представникам, коли вони мають зустрітися, щоб умовитись про час та місце поєдинка“. Генерал Смірнов обрав собі за секундантів члена Державної Думи В. Пурішкевича та капитана Шульца. Про технічні подробиці поєдинка секунданти роспитували знавця поєдинкових порядків генерала Кіреєва. Самий поєдинок обставлений був таємнично. В $9^1/_2$ годин ранку в лейб-гвардійському полку почали лагодитись до поєдинка. З лазарета прислано було полкових фершалів з носилками та перевязочними річами. Фок і Смірнов приїхали в двох каретах у 10 годин. Обидва були в генеральських сюртуках. Не вітаючись один з одним, вони поставали на місця, вказані їм секундантами. Окрім поєдинщиків, у манежі був представник од полка та ще генерал Кіреєв. Оглянуто було зброю поєдинщиків і ще раз затверджено умови поєдинка, які поставлені були ображеним, то б то, генералом Фоком. Стрілятись з револьверів на 15 ступнів. По сігналу секундантів поєдинщики почали надходити один до другого. Стріляти вони повинні були по черзі, перестати „по першій крові“. Першим стріляти належало Фокові. Він швидко звів руку і стрельнув. З першого вистрілу нічого не вийшло. Вистрілом Смірнова оддерло тільки шматок сюртука Фокові. Далі обидва генерали зробили три вистріли. Четвертим вистрілом Фока куля влучила Смірнову у верхню частину правого бедра. По сігналу секундантів поєдинок спинився. Раненого Смірнова понесли на нарах у Благовіщенський лазарет, де йому дано було лікарську запомогу. Лікарі казали, що куля не зробила Смірнову великого лиха. Він лежить у окремій палаті, куди не пускають нікого стороннього. Смірнов молодший од свого супротивника: йому 53 роки, а Фокові 64. Фок по поєдинку зараз поїхав до дому. Він був дуже зтурбований. Ранивши Смірнова, він нервно кинув об землю свого револьвера. (Р. Сл.)

— **Кара редакторові.** „Б. Вѣд.“ спові-

щають, що редактора „Вятской Рѣчи“ оштрафовано на 500 карб. за надрукування статі „Объ отчужденіи польскихъ помѣщичьихъ земель“, а також за те, що слово „Височайшее“ було надруковано з маленької літери.

Сон життя.

З імпровізацій.

О, дивний соне, в долині смерти!.. О, крилата радосте буття, ти, що тремтиш і граєш, як метелик на сонці, щоб зараз счезнути у чорній безодні, куди не сміють заглянути ні чиї очі!.. Я вам складаю оцю мою пісню з ясно-перлистого свого слова, на вашу честь запалюю урочисті огні своєї мислі, і вам співають хвалу всі струни мого схвильованого серця!..

О, життя, життя!..

Життя—то чудодійний сон.

Приходе воно, немов туман здіймається з безодні, заплітається в розмаїті, вигадливі узори і потім проходе, розплітається—тихо, бе сміху, без згуку.

Не ганяйся за ним, не женись: даремно!.. Дивись: туман уже понісся над безоднею і ще яку хвилину влягає в щілини круч, зачіпається за останні скелі, ростає помалу і ось його уже немає...

Немає.

—

Життя—то дивний сон.

І сниться-мріється, ледві помітно ввижається, як з туману виходе, виявляється земля. Вона ще чорна, нежива, але в їй таїться таємна сила життя. Ось проглянуло з туману сонце. Потяглась з-під кожної сухої мертвої билини молода тичинка, тріснув ледві помітний горбок землі, і звідтіль проглянув сережкою білий росток...

Весна!.. Весна!..

Знаєте ви весну, памьятаєте її?..

О, ви знаєте її!

Ви ще не встигли призвичаїтись до тепла, до сонця, а вже кругом зацвіли перші квітоньки степові. Нахиляєтесь, щоб зірвать яку з їх, а вже вона одцвіла. До другої—і та одцвіла.

Що ж це таке, невже це не весна, а сон?..

Сон, сон... Чудовий, мрійний сон.

А завважили ви, як співали соловьї? Вони співали, тільки тепер уже здається, що співали десь далеко-далеко, і ви певне не скажете, про що вони співали: про щастя, чи про тугу, про день ясний, чи темну ніч, про величнє сонце, чи про привітно-лагідні зірки?..

А тільки гарно, гарно співали.

—

Життя—то дивний сон.

І сниться-ввижається пекуче літо, величня пора великої роботи.

Зомлілий пада робітник на сніп золотого жита і бачe сон. Він кохає, він одружився... Молода сімья, нова праця задля молодого щастя, за-для коханої, молодої дружини...

А небо заступають чорні хмари. Опекла ті хмари, мов бичем полоснула, синя блискавка. Загремів грм. Здрігнулись груди землі, здрігнувся й прокинувся робітник.

Праця й праця...

Пильнуй, поспішай, а то гроза вибьє ниву, сердитий вітер виточе усе золоте зерно і польються слід за ним на сиру землю твої сльози і сльози твоєї дружини! І померкне світ очей твоєї милої од тих сліз!

—

І сниться далі... все далі сниться...

Принесла свій плод земля. Все зняли з неї роботящі людські руки, і вона засипає. І їй ввижається гаряча літня пора, кипуча праця маленьких комашок, що звуться людьми... А сірий, дрібний дощ рівнорівно поливає її своїми холодними слізьми...

Меркнуть дні, холодіє. Затягає свою сумну пісню вітер. Осінь. Вохко і холодно...

А в хаті весело біга у грубі по дровах гомонливий огник. Мирно сидить перед ним хазяїн і сниться йому недавня пора, коли й він був такий саме гострокий хлопець, як його внук, що грається коло його...

Пройшло все, проминуло. Єсть тепер у його і добра слава між людьми, і достаток, та тільки не горять уже так очі, як замолоду: багато бачили, притомились...

—

Життя—то сон, то повний мрій короткий любий сон...

— О, пожди, не кидай мене: мені так холодно, мені так страшно!...—благає ввісні чоловік.—Грізно стугонить за вікном хуртовина... На шибках мороз виводе страшні малюнки... По кутках стоять і грозяться на мене незнайомі чорні тіні... Страшно мені, важко мені і тим паче, що коло мене граються мої онуки і нічого того не помічають!... Це ж смерть підходе... О, йди до мене, мій любий соне, і зачаруй мене уже в-останнє!..

—

Невидима рука наблизилась до старих очей, і знов сниться сон, останній сон старому, похилому чоловікові.

Море... тепле море. Він сідає в човен і чує несвітський солодкий голос співає над ним і кличе його. І човен сам плине на той голос, а хвилі тихо-тихо гойдають його...

Як далеко берег! Як скоро він счезає з очей у його!..

— О, постій, мені страшно!.. Назад!..—хоче він скрикнути, але не має сили.

А хвилі ще тихше гойдають його, а голос співає ще краще, і йому здається, що і в його грудях починає щось співати —гарно, гарно співати.

І він прислухується: хто то співає? де співає?..

А хвилі тихо-тихо гойдають його й несуть все далі й далі од берега живих.

Прощай, прощай!.. Навіки прощай!..

—

О, дивний, чудовий соне в долині смерти! О крилата радосте буття! Я вам складаю оцю свою пісню з ясно-перлистого мого слова, скорботного зітхання і чистих сліз моїх.

Микола Чернявський.

ПО УКРАІНІ.

У Київі. До закриття т-ва грамотности. В справі про закриття київського товариства грамотности, як уже відомо, колишній його голова В. П. Науменко подав у сенат протест. З свого боку і громадянство не лишається глухим до цієї полії. Числений гурток київської інтелігенції склав од себе текст петиції до генерал-губернатора та губернатора, де прохають їх „не одмовити в своїй допомозі пролляти світ на цю справу й допомогти зберегти товариство грамотности“. За кілька день петицію сю вкрито багатьома тисячами підписів представників ріжного громадського загалу.

Заміна смертної кари на каторгу. Приговореним виїздною сесією київського военно-окружного суда у Кременчуці за розбишацький напад до смерти кару замінено для Сергія Смирнова—на довічну каторгу і для Михайла Могильного—на 20 літ каторги.

Вісти з суда. Два смертні засуди. 7 марта в київському военно-окружному суді селян: Максима й Андрія Тарабаньків—за напад торік на маєток поміщика в Чернігівщині приговорено повісити.

З Київщини. Арешт. Вночі проти 4 марта в Бердичеві зроблено було кілька трусів, коли на підставі 21 ст. уст. про побільш. охор. заарештовано: Є. Пенчевську, М. Петербурзького, Г. Копилевича, Х. Котляра і Г. Камського. Пані Пенчевська—вагітна і звернулась з проханням покликать до неї лікаря. Зважаючи на те, що при участку, де сидять зараз арештовані, дуже тісно (в чоловічій камері завдовшки 4 ступіні, завширшки—3 сидить до 20 душ (?), вони звернулись 6 марта по телеграфу до київського жандарського управління, прохаючи або випустити їх на волю, або ж перевести в тюрму. (К. М.).

Вислання „порочних“. З с. Андрушок, сквирського повіту, по приговору громади вислано на поселення двох селян, яких обвинувачують в тому, ніби вони були шкодливі за-для громади. За висланцями хотять мандрувати і їхні семьї.

(Од власн. кор.).

З Чернігівщини. Помилування. З повітових тюрем на Чернігівщині майже щодня, як повідомляє „Ч. М.“, на прохання міністра юстиції випускають на волю засужених в справах про еврейські погроми; їх бувало засужено до тюрми, арештанських рот, а то й до каторги. Од початку сього року таких помилувано уже щось коло 200 чоловіка.

Підпал у „союзника“. В Ніжині не знать хто підпалив дім голови місцевого виділа „союза русскаго народа“ Воложського. В огні згоріла вся семья, тільки сам Воложський ледве врятувався. (Б. В.).

Помстився. З Кролевця „Бирж. Вѣдом.“ пишуть: В с. Бикові сталась ось яка страшна подія: селянин Левченко, заставши у своєї жінки урядника, одрубав йому голову, а жінку зарубав сокирою. Через кілька ж годин після того і сам повісився.

З Полтавщини. Літературні справи. 6 марта у Полтаві в окружному суді розглянуто дві літературні справи: 1) колишнього редактора газети „Полтавщина“ Д. О. Ярошевича, якого сужено за те, що він надрукував в № 60 своєї газети дописа з г. Лохвиці під заголовком „Настроеніе деревни“, де росповідалось про численні ніби то зовсім безпідставні арешти, про жорстокі учинки драгунів то-що і 2) справу колишнього редактора полтавського „Колокола“ А. П. Герасимова, якого сужено так саме за допис в № 91 з м-ка Яготина, пирятинського повіту, де росповідалось про жорстокі вчинки козаків. Події, що описано в тих дописах, на судовому слідстві не потвердились і окружний суд, розглянувши ці справи, обох редакторів газет признав винними і приговорив: д-ія Ярошевича—на 2 місяці арешту при поліції, а д-ія Герасимова приговорив оштрафувати на 100 карб., з заміною, як що він не зможе їх заплатити, на 2 тижні арешту.

Перепинено науку. В с. Жуках, кременчуцького повіту, зважаючи на пошесть кору, закрито місцеву школу. По де-яких селах кременчуцького повіту помічається слабування багатьох на натуральну віспу.

(П. Г.).

З Катеринославщини. Убивство колишнього депутата Думи Ол. Л. Караваєва. По газетах про розбишацьке вбивство колишнього депутата-трудовика 2-ої Державної Думи од Катеринослава Ол. Л. Караваєва подають ось які відомости. 4 марта до Ол. Л., яко до лікаря, аж двічі приходили двоє якихсь незнайомих, але все його не заставали. Тоді вони і знов прийшли вже коло 9 год. увечері, ніби-то, щоб покликати його до одного тяжко-хорого. Прислуга, яка одчинила незнайомим двері, попрохала їх трохи підождати, бо в Ол. Л. Караваєва тоді саме сиділа пацієнтка. Але невідомі зразу ж підійшли до кабінету і, як тільки звідти вийшла пацієнтка, а за нею з'явився й сам Ол. Л., вони через голову пацієнтки пустили в його дві кулі з браунінга. Одна куля влучила в Ол. Л. і він, тяжко поранений, тут же упав. А тимчасом злочинці ту ж мить і зникли. До раненого негайно було прикликано лікаря і його перенесено в лікарню. Ол. Л. Караваєв увесь час був в памяті, але на протязі ночі в його двічі була блювота з кровію, і далі йому ставало все гірше та гірше. До цього замаху Караваєв ще раніш одержав два листи од „каморры народной расправи“ з погрозою раніше чи пізніше його вбити. А вже як його поранено, на його імя прийшов пакет од якогось „уѣзднаго боевого отряда“ з погрозою смерти. Під кінець Ол. Л. Караваєв дуже мучився й страждав та все запитував: „за віщо мене вбито?“...

Прибутки катерин. залізниці. За декабрь місяць 1907 року на катерин. залізниці пасажирів по загальному тарифу було перевезено 387.159 чоловіка, грошей за те взято 289.407 карб. 97 коп.; за перевозку 20.906 чолов. по військовому тарифу та арештантів—одержано 7.582 карб. 61 коп. Перевезено краму малою скоростю 97.685.730 пуд. за 2.888.537 карб. 61 коп. З инших галузів прибутку досталось загалом 4.173.042 карб. 93 коп. Таким чином усього за декабрь місяць на катерин. залізниці прибутку було приблизно 7.358.571 карб. 12 коп. Усього ж за 1907 рік в залізничу касу вступило 54.285.925 карб. 49 коп.

З Херсонщини. Судова помилка. Цими днями военно-окружний суд у Єлисаветі приговорив до кари на смерть одного молодого чоловіка, Миргородченка, якого обвинувачувано в розбишацькому нападі на дім Бронвейбера. Тепер повідомляють, ніби поліція дістала такі відомости, що злочинство, за яке засуджено Миргородченка, зробили зовсім инші два хлопці, яких і затримано в повіті; в цьому вони сами признались. (К. М.).

Припинено газету. З Олександрії „Р. Вѣдом.“ повідомляють, що „Ежедневную Газету“ припинено.

З ГАЛИЧИНИ.

Еміграція до Аргентини. З Галичини виїхало більш 1.200 робітників, яких виписано до будови залізниці з Аргентини до Парани (в південній Америці). Половина з їх походить з східної Галичини, решта—з західної. Робітникам, що їдуть в Америку, за дорогу платить підприємство будови залізниць, а на місці за робочий день вони діставатимуть по 5 корон, а ремісники ще більшу платню. Більше робітників тому підприємству не треба і через те, хто б ще поїхав, тільки утратиться. (Гал.).

Економичне життя України.

— Сучасне становище залізної промисловости. Протягом января 1908 року вивезено залізницями чавуна українських доменних заводів 3,2 мил. пуд., більше торішнього на 0,1 мил. пуд. Експорт руди за цей самий час тимчасово висловлюється оттакими цифрами: криворозької 16,6 мил. пуд., більше торішнього на 3,2 мил. пуд., никопольської марганцевої 0,5 мил. пуд., менше торішнього на 0,8 мил. пуд. За-кордон вивезено руди в январі 1908 р.: морем — 1,7 мил. пуд. більше торішнього на 0,1 мил. пуд., сухопутно 0,5 мил. пуд., менше торішнього на 0,4 мил. пуд.

З відомостів статистичного бюра ради з'їздів українських гірничих промисловців видно, що становище никопольської марганцевої промисловости за останнє пятиріччя характеризується оттакими данними, в мил. пуд.:

Роки.	Послано на продаж:	Здобуто:
1907	15,05	16,32
1906	9,53	12,65
1905	9,23	6,63
1904	3,69	4,86
1903	2,09	2,71

Ці данні свідчать про значний розвиток никопольської марганцевої промисловости в 1907 році.

Статистичне бюро не наводить данних про здобич по місяцях або по піврічьях 1907 р., але з істнуючих данних відомо, що з кінцем 1907 року марганцева справа в Никополі трохи загальмувалась, в звязку з пониженням кон'юнктури на світовому металургічному ринку.

— Анкета про становище робітників в одеській промисловости. Одеський виділ Імператорського технічного товариства, цікавлючись становищем промисловости й фабрично-заводської справи в Одесі і надаючи особливе значіння в дальшім розвитку нашої промисловости робітничому питанню, збірає зараз статистичний матеріял про становище цього питання на одеських фабриках та заводах. Статистичні данні охоплюватимуть період часу од 1903 р. до 1908 р., а своїми розмірами вони торкатимуться всіх боків робітничого питання, як от: кількість робітників, занятих в промисловости, заробітня платня, робочий день, лікарська допомога робітникам, страхування робітників, забастовочний рух, продукційність і якість праці, участь робітників в професійному рухові, роля професійних спілок в регуляції стосунків з робітниками й, нарешті, тривкість теперішніх стосунків між робітниками й підприємцями та вплив цих стосунків на інтереси промисловости.

Технічне т—во має на думці розробити зібраний матеріял і внести з цього приводу спеціяльний доклад на загальні збори т—ва. В день цього докладу на засідання буде запрошено не тільки всіх членів т—ва, а й заводчиків та фабрикантів, зацікавлених у цьому питанні. Затим, шляхом обміну думками, буде вироблено проект реформ, бажаних для регуляції й правильної постановки робітничого питання в Одесі.

— До питання про лісоводство в степах. З кінцем августа сього року в Велико-Анадольськім лісництві (в Катеринославщині) буде скликано з'їзд з представників центрального лісного управління, лісної експеріментальної справи й діячів по степовому лісоводству, для розгляду ось яких питаннів:

1) Чи треба провадити далі степове лісоводство на нових площадях; 2) план порядкування вже засажених лісами площ, рахуючись з властивостями кожного лісництва, і 3) цілий ряд практичних питаннів, які треба буде розвязати з погляду науки й досвіду.

— Потребительські крамниці. В с.с. Попівці, Тернівці й Мало-Смілянці, черкаського повіту (на Київщині), селяне позаводили кооперативні дрібні крамниці. В м—ку Білозер'ї, черкас. пов., на волосному сході селяне постановили і в себе завести потребительську крамницю, та багато де-хто з недовірою дивиться на цю справу, бо за головних призвідників тут виступають занадто „праві“ селяне.

— Дрібний кредіт. На Полтавщині дозволено завести кредітові товариства в с. Чутові, полтавського повіту й в с. Єрковцях, переяславського повіту. На Чернігівщині зараз клопочуть про дозвіл одкрити 4 позичково-ощадних та аж 32 кредітових товариства. Найбільш клопочуть сельські громади: з чернігівського повіту—15 громад, козелецького—7, остерського й городнянського—по 4, суражського—2 і новгород-сіверського, мглинського та кролевецького повіту—по 1.

По вищих школах.

Університетські курси у Дорпаті.

Міністерство народньої просвіти дозволило професорові юр'євського університету М. Ростовцеву одкрить в Дорпаті *„Приватні університетські курси природничих та медичних наук“*.

Мета курсів—дати наукову освіту особам *обох полів* по предметах природничого та медичного факультетів університета.

Курси діляться на два факультети: а) природничо-історичних наук та б) медичних наук.

Порядок і програми навчання відповідатимуть роспорядкові та програмам на природничому і медичному факультетах юр'євського університета.

Шкільний рік ділиться на два семестри: осінній та весінній.

Професорський персонал курсів складається з професорів і доцентів юр'євського університету.

В число слухачів приймаються особи обох полів з 17 років з дипломами середніх шкіл.

Рада Курсів залишає за собою право приймати в число слухачів і особ з домашньою освітою або з освітою нижче середньої після повірочних іспитів.

Хто хоче поступить на курси, той повинен доставить діплом та дві фотографичних картки. Принятим на курси слухачам, які внесли плату за півроку, видаються білети для входа на лекції.

Плата за лекції що-року визначається радою курсів (40—60 карб. за семестр) і про всяку зміну її розміру рада повідомляє шкільне начальство.

Рада курсів видає слухачам, хто забажає, свідоцтва про учення їх на курсах, ці свідоцтва не дають ніяких прав.

Курси одкриваються в августі 1908 року. Заяви про прийом на курси можна подавати зараз.

З життя „Просвіт“.

∞ **Шоста лекція київської „Просвіти“.** Сьогодня, 9 марта, в залі „юго-запад. общества трезвости“ на Сінній площі в $6^1/_2$ годин вечора відбудеться шоста безплатна популярна лекція Київської „Просвіти“ українською мовою: „Про воздух“. Лекторша Н. В. Щербина, лаборантка київської політехники. Вхід для всіх безплатний. На лекції будуть показані відповідні опити і світові картини.

∞ Голова шкільно-лекційної комісії Київської „Просвіти“ просить членів комісії зібратись у вівторок 11 марта замість понеділька. На цьому зібранню буде прочитано звідомлення про діяльність комісії за минулий рік.

За кордоном.

ФРАНЦІЯ.

Поразка уряду й перемога соціялістів. В Бурбонському палаці, де засідає французький парламент, повіяло тепер духом опозіції, який не обіцяє нічого приємного радикальному кабінетові Клемансо, що досі спокійно опірався на радикальну більшість французького парламенту.

Опозіція ця особливо проявилась 10 марта, коли в парламенті обмірковувалось питання про амністію капітана теріторіальної армії посла Жозефа Рейнака, якого позбавлено прав ще за часів Дрейфусістської кампанії.

Пропозіцію про амністію Рейнака внесено в парламент в виді особливого законопроекту, який уже встиг побувати в комісії й повернутись в парламент. Останній ухвалив законопроект, але з такими поправками, що ухвала ця скоріше нагадує повну незгоду парламенту з думками кабінету Клемансо.

Коли в засід. парламенту було прочитано текст поправок, соціялістичний посол Поль Констан вніс свій контр-проект, в першому пункті якого сказано, що всі права повертаються всім колишнім чиновникам ріжних відомств, яких скинуто було з посад за їхні політичні переконання. Поправку цю ухвалено більшістю 330 гол. проти 217, причім за неї голосував навіть голова военної комісії Берто.

Розуміється, кабінет Клемансо, в особі товариша міністра внутрішніх справ Сіміана, голови почт і телеграфів, енергійно виступив проти поправки Констана, запевняючи, що чиновників скинуто з посад зовсім не за їхні політичні переконання, а за те, що вони не схотіли виконувати вимог свого начальства. Та результати голосування показують, що більшість парламенту не поняла віри запевненням Сіміана.

В СУДІ.

Справа про бойовий комітет харківської с.-д.

(*Харківська судова палата*).

6 марта у Харкові в особливому присутствії судової палати, при участи сословних представників, під проводом Н. Н. Крестьянова розглянуто справу С. А. Дридза, Йос. И. Раскіна, Ол. М. Граматикова, М. Г. Толстопятова, М. Є. Постоловської та Ол. Ів. Молодиха, яких обвинувачувано по 1 ч. 102 ст. і 1 ч. 126 ст. карн. зак.—в належности до виконавчого комітету бойової організації харківської групи Р. С.-Д. Р. П. З підсудних не явився А. Н. Граматиков, якого з-під арешту випущено було на волю під заставу 300 карб.

6 марта 1906 року у Харкові, з наказу губернського жандарського управління, було зроблено трус у селянки Г. М. Кокотанової, де—були відомости—було назначено збори членів виконавчого комітета бойової організації місцевої групи Р. С.-Д. Р. П. Самої Кокотанової тоді дома не було, а на кватирі у неї затримано сім душ, яких і заарештовано. Витрушено було силу нелегальщини і всяких документів, що і встановили їх причетність до згаданої організації. 23 іюля того ж 1906 року було арештовано й Г. М. Кокотанову, в неї між иншим було ще витрушено 18 ріжних с.-д. прокламацій та журналів.

На попередньому слідстві Кокотанова не признала себе винною і давати якісь посвідчення одмовилась. Дридзо й Граматиков, не заперуючи, що вони справді належаться до Р. С.-Д. Р. П., усе ж не визнавали себе винними. Постоловська заявила, що зайшла до Кокотанової, яко до знайомої. Молодих заявив, що зайшов на кватирю до Кокотанової, щоб стати у неї за репетітора. Толстопятов—ніби то зайшов зовсім випадково, шукаючи для себе кватирі.

Після допиту Г. І. Кокотанова й один з затриманих, В. І. Ткачов, утекли і, не зважаючи на ужиті заходи, так такі їх і не знайдено. І до суду, таким чином, потягнуто тільки шістьох.

Викликані в цій справі свідки нічого важного не показали.

Обвинувачував підсудних товариш прокурора А. П. Хоєцький. Боронили їх прис. адв. С. Н. Каринський, Ф. В. Спасський і помішн. прис. адв. В. О. Нешумов та І. І. Чубарь.

Розглянувши цю справу, особливе присутствіє харківської судебної палати в 6 год. увечері зробило свою постанову, по якій С. А. Дридза, М. Є. Постоловську, М. Г. Толстопятова й Йос. И. Раскіна признано винними і приговорено на поселення; Ол. Ів. Молодиха—через те, що його причетність до бойової організації с.-д. не установлено,—виправдано.

Після приговора М. Є. Постоловську, що одна тільки до суда і була на волі, зараз заарештовано.

ОСТАННІ ВІСТИ.

(*По телеграфу та з газет*).

Діяльність уряду.

ПЕТЕРБУРГ, 7. При военному міністерстві засновано окрему позавідомственну комісію для вироблення статуту управління Туркестанською країною.

Оповіщено таку резолюцію сената в справі про те, що кадетам одмовлено в легалізації: „Ст. 21 про товариства вимагає, щоб в статуті було точно зазначено мету товариства. Згадана ж мета к.-д. заснування державного ладу на конституційних демократичних підставах—не відповідає вимогам ст. 21. Під термин „монархія на конституційних демократичних підставах“—можна підвести дуже багато ріжних форм державного ладу. Через це, визнаючи, що нез'ясованість мети в звязку з характером діяльности, що вже виявило товариство, яке себе називає партією народньої свободи, в значній мірі виправдує те, що особливе присутствіє про товариства відмовило в легалізації, сенат ухвалив: скаргу про відмову в регістрації лишити без наслідків“.

Сенат лишив без наслідків протест прокурора на присуд саратовської судової палати, що присудила до 5 день арешту на гауптвахті бувшого прокурора, а тепер—адвоката М'ясоїдова та адвоката Поляка, що сказав на суді в своїй промові: „лихо країні, що має таких суддів, як в цій справі“, при чому М'ясоїдов пристав до заяви Поляка.

Діяльність адміністрації.

ПЕТЕРБУРГ, 7. Губернатор циркуляром запропонував не дозволяти шлісельбурзьцьові Морозову читати лекції про „Апокаліпсіс“.

Інспектора Петербурзької торговельної школи оштрафовано на 500 карб., а

смотрителя на 100 карб. за дозвіл незаконного зібрання.

ОДЕСА, 7. Доглядачку тюрми Гарданг за участь в організації втечі з тюрми анархиста і за передавання листів в'язням адміністративно висилається в Оренбургщину.

МОСКВА, 7. Генерал-губернатор Гершельман запитав пироговське товариство, з чийого дозволу при ньому засновано комітет в справі допомоги голодним.

Товариство відповіло, що про такий дозвіл воно не клопотало, бо всі справи, що стосуються до народнього здоров'я, є завдання товариства. Разом з цим подано докази, що товариство з давніх-давен бере участь в допомозі голодним.

До вбивства Караваєва.

ПЕТЕРБУРГ, 7. З Катеринослава повідомляють, що все місто страшенно схвильоване вбивством О. Караваєва. Біля лікарні, де лежить його тіло, увесь час стоїть сила народу.

Студенти місцевої вищої гірничої школи ухвалили припинити вчення в день похорону небіжчика.

Робітникам з заводів, що на Амурі (присілок Катеринослава), заборонено збірати гроші на вінок О. Л. Караваєву.

На похороні було більш 10.000 чоловіка.

Катеринославська чорносотенська газета запевняє, що Караваєва вбили революціонери.

В „Русск. Знам." про вбивсто Караваєва подається звістка в звичайному отділі й під заголовком: „Труди партії народньої свободи". „Р. Зн." запевняє, що вбивство зроблено звичайними розбійниками.

Судові справи.

ПЕТЕРБУРГ, 7. Присуджено до кари на смерть чотирьох, що пограбували кватирю.

МОСКВА, 7. 31 марта буде розглянуто справу в московській судовій палаті, военно-технічного бюра соціял-демократів. Обвинувачених 23 чоловіка.

ОДЕСА, 7. Гімназиста Ніколаї, сина провизора Роговича та нижнього чина Сисоєва за належність до злочинного товариства присуджено военно-окружним судом на заслання.

Міщан: Глаза та Штейнберга за належність до злочинного товариства і за переховування вибухового знаряддя присуджено до каторги на 5 років кожного.

Трьох, що заснували одряд оборони „червона сотня", який мав на меті терористичні вчинки, присуджено военним судом до каторги на 5 років кожного.

ПЕНЗА, 8. Судова палата засудила колишнього члена другої Думи Тімошкина до двох років кріпости. Обвинувачення було фомурловано по 103 та 129 стт.

КУРСЬК, 8. По двохденному розгляді закінчено процес курської конференції соц.-рев. Судова палата 14 із 25 підсудних засудила на заслання; решту виправдано.

З життя партій.

ПЕТЕРБУРГ, 7. Центральний комітет соц.-демократів зробив постанову знову заявити, що соціял-демократи не беруть участи ні в яких експропріяціях; а коли буде дізнано, що які члени партії брали в тому участь,—то відносно винних буде вжито найрішучіщих заходів.

Напади та вбивства.

СІМФЕРОПОЛЬ, 7. Майстром та учнем земської ремісничої школи, в перекопському повіті, вбито завідуючого цієї школи.

ВІЛЬНА, 8. В пекарню, на Вилейській улиці, кинуто бомбу. Поранено робітника.

Труси та арешти.

ПЕТЕРБУРГ, 7. Рачинського, що був в „Крестах" по справі 44 соц.-демократів і втік з тюрми, арештовано в Ромнах.

Стеселя посаджено в кріпость на висидку присудженого строку.

Бомби.

ТИФЛІС, 7. В крамниці кравця, на Набережній вулиці, вибухла бомба. Хазяїна крамниці поранено, він заявив, що ніби-то бомбу забув у крамниці випадковий покупець. Але ж в майстерні знайдено ще 20 бомб.

За кордоном.

Інцідент з параходом „Тацу-Мару" поладнано. Китайський уряд згодився випустити параход, вшанувати його прапор, покрити втрати, а також покарати винних у арештуванні пароходу. Розмірів втрат ще не встановлено. Китайський уряд висловив бажання купити знайдену на параході зброю; з боку японців до цього нема перешкод.

Нові книжки, надіслані до редакці.

Редакція прохає ш.ш. авторів і видавців засилати свої видання на рецензію. Останні містяться в газеті незабаром після одержання книжки. Реєстри нових книжок містяться в газеті що-тижня.

— **Павло Бородаєвський. Як розвести на піску сосновий бір.** *Видання „Благотворит. общ. изданія дешевыхъ и общеполезныхъ книгъ" № 53. СПБ, 1908, стор. 36, ціна 10 коп.*

— **Борис Грінченко. Про книги.** Як їх вигадано друкувати. *З малюнками. Вид. „Український учитель" № 10. Київ, 1908, стор. 48, ціна 10 коп.*

— **Михайло Грушевський, проф. Історія України-Руси,** том VI, чч. 1 і 2. Житє економічне, культурне, національне XIV—XVII віків. *Збірник історично-фільософічної секції наукового т-ва імени Шевченка у Львові, тт. X—XI. Накладом наук. т-ва. Київ.—Львів, 1907, ст. 234+667, ціна 3—50 коп.*

— **Журналъ засѣданія К.-Подольскаго губернскаго сельско-хозяйственнаго совѣта,** состоявшагося в г. Винницѣ 5-го декабря 1907 г. *К.-Под., 1908.*

— **Матеріалы къ изслѣдованію санитарнаго состоянія училищъ и школъ подольской губ.,** члена подольской губ. управы по дѣламъ земскаго хозяйства М. С. Завойко. *К.-Под., 1908.*

— **Іван Огієнко. Українська граматична література,** розгляд підручників, по яких можна вчитись і вчити вкраїнської мови. *Київ, 1908, стор. 20, ціна 5 коп.*

— **Юр. Сірий. Про світ божий,** бесіди по природознавству, *з 65 малюнками. Видання Є. Череповського. Київ, 1908, стор. 101, ціна 30 коп.*

— **Устав общества „Изящныхъ Искусствъ" въ Каменцѣ-Подольскомъ** *К.-Под., 1908.*

Література, наука, уміліcть і техніка.

= У Київі друкується невеличкий збірничок українських віршів Петра Ротаря „Сопілочка", до збірника додано коротеньку біографію поета-небіщика.

= **Нова книжка.** Цими днями у Львові вийшов невеличкий збірник українських віршів „Филип Мисько, В задумі".

Театр і музика.

Городський театр.

7-го марта у оперному театрі в третій гастрольний спектакль співця Августа Скампіні виставлялись Мейєрберовські „Гугеноти".

Гарна дікція, вільний рівний голос з трохи яскравіщим верхнім регістром, мягкий матовий тон,—це все, що можна зарахувати в актів співцеві. З сценичного боку він, як ми уже казали, нічим особливим не одріжняється од звичайних рядових співців,—а в данному разі його можна було поставити навіть нижче од инших його партньорів.

В партії Рауля Скампіні був таким же блідим, як і в попередніх; тільки в фіналі він трохи вийшов з своєї інертности і виявив трохи більш темпераменту і вокальної сили.

Д. Балановська—Валентина—як і завше гарно виконала свою партію. Зпочатку тільки вона робила зайві акценти на незначних нотах, що надає враження лишньої сентіментальности. Але це така дрібниця, що її неможна поставить на карб шановній співачці, яку цілком можна назвати красою нашої опери.

Шмід—(королева) на цей раз зрадила свому нахилові до детонації у верхньому регістрові і в арії II акту „o beau pays" виказала блескучу колоратуру.

Андреєв був імпозантним де Невером, а Боссе темпераментним гугенотом Марселем.

З решти виконавців треба виділити д. Дельмас—пажа та Тіхонова—де Сен-Брі.

Є.

— Д-ій Терентьєв, який кільки літніх сезонів був діріжором оркестра в Кисловодську, влітку цього року діріжуватиме оркестром у саду київського купецького зібрання.

— Станислав Людкевич, відомий в Галичині український композитор, в кінці февраля склав у віденському університеті докторський іспит з музики.

— **Трупа Садовського в Одесі.** Більш 2-х років не було в Одесі української трупи; оце тепер приїхала до нас трупа М. Садовського і 3 марта розпочала свої вистави. На перший раз виставлено було „Ревизора" М. Гоголя, в перекладі на українську мову, котрий ще раз підкреслив перед суспільством право української мови між мовами світа, а в виконанню артистів, особливо Садовського (Городничого), розвиток української драматичної штуки.

4-го марта йшла драма Старицького „Не так ждалося, як склалося" при участі М. К. Заньковецької. Це була все таж Заньковецька, невмірущий талан, що на цей раз вона довела в виконанню ролі Катрі, яку провела надзвичайно просто, з нервовим підвищенням, зазначуючи і відтіняючи навіть самі невеличкі психичні нюанси у характері сільської дівчини, скривдженої паничем—„українофилом".

М. К-ну привітала одеська студентська Українська Громада; піднесли їй букет квіток, вбраний червоними стрічками і оцю адресу з приводу її 25 р-го ювилею, яку по незалежним обставинам не могла піднести в свій час:

Високошановна
Маріє Костянтиновно!

В часи безправ'я, в часи пригноблення ми дивились на український театр, як на єдиний захист дорогої всім нам української культури. Він був єдиним промінем, який прорізував наше темне та сумне життя. І дійсно, сей театр блискуче виконав свою святу місію. Тепер, поруч з театром, виникли инші інституції, які також дбають про розвиток ідеї. Але значіння нашого театру од сього не змінилося і він зостався тією ясною зіркою, яка світить і досі на нашому сірому небі, показує нам шлях до наших мрій, будить в безпечних та байдужих святе моральне почуття. Він став справжньою школою української штуки та естетіки, яка дає нам відповідь на всі питання нашої душі.

Ми раді, що маємо спроможність бачити найкращу з українських трупп, а в вашій особі „красу і силу" нашого театру. Але на великий жаль в свій час ми не могли вас вшанувати. Дозвольте ж нам, українській шкільній молоді, хоч тепер при нагоді, поділитися з вами нашим спільним почуттям, нашою спільною радістю. Дозвольте привітати вас з великою 25 річною культурною працею на користь України та висловити щире бажання довго й невпинно працювати на рідній ниві.

Бюро О. У. С. Г. (6 підписів).

Через заборону одеського поліцеймейстра цю адресу неможна було прочитати Марії Костянтиновні на сцені, прилюдно і її довелося видрукувати в „Одесск. Новостяхъ" (№ 7459).

К. Комарецький.

5 марта 1908 р.

Лист до редакції.

Високошановний добродію,
Пане Редакторе!

Не одмовте надрукувати цього листа на сторінках Вашої шановної газети:

Українське студенство г. Москви з великою подякою звертається до славнозвісного співака Ів. Алчевського, артисток В. Прядкиної, М. Дулової, та артистів В. Трубіна, М. Донця, В. Соловйова, І. Уралова, О. Олеся, В. Шевченка й усих тих особ, котрі своєю безкорисною працею, своїм талантом посприяли успіху українського студенського вечору.

Москва, 5—III—1908. *Підпис.*

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

М-ко ПАВОЛОЧ (на Київщині). Кооперацийний рух нарешті й до нас докотився. Бачать люде, що з боку ніхто не допоможе від злиднів та нужди, той заходилися ото самі, щоб гуртом хоч почасти залатати дірки... Правда, ще торік з'явилась була думка в наших селян заснувати в себе потребительську крамничку. Прикладом дуже гарним у всіх на очах було сусіднє невеличке село Мусіївка, де ця справа налагодилась була тоді як слід. Та всякі инші справи тоді стояли на перешкоді. А оце вже більше енергійно беруться до справи. Багато з селян вже добре розуміють, яка користь може бута від такої крамнички. Та тільки ось в чім річ. З їдного боку крамничку хоче завести наша інтелігенція, щоб „облагодѣтельствовать" селян, а з другого боку набірається душ з 30 самих селян, які захожуються те-ж біля цієї справи. Інтелігенція зараз збірає поміж себе підписи під проханням до губернатора. А селянська група знаходить у себе все більше й більше прихильників. Головними діячами селянської групи являються волосний писар С. Замковий та селянин Ник. Тпруня, які найбільше прикладають своєї праці, щоб завести в Паволочі крамничку, яко мога скоріще. На жаль і серед селян є шкодлива течія. Багато з них не хотять, щоб членами крамнички були селяне з передмістя, бо ніби б то вони народ дуже нечесний. Тут селяне не розуміють чи забувають, що в такій справі за всім є догляд з боку їх же самих і що ні одна копійка не пропаде марно. Пани наші теж торік бралися за відкриття крамнички, та щось були замовкли... Тепер вони беруться самі по собі, бо селян зараз щось не присоглашають? Мабуть хтять, зробить селянам несподіванку.

—

С. ПИВЦІ, канівського повіту (на Київщині). 13 января с. р. місцевою громадою складено було приговора про виселення Пилипа Лисенка, 43 років, Трохима Лисенка, 34 р., і Прохора Охріменка, 35 років, ніби дуже небезпечних для спокою і добробуту села, бо їх *підозрено* в крадіжці та инших шкодливих вчинках. На сход ледве зійшлось 70 чоловіка з 105 всіх, що мають право голоса, але подало голос за виселення всього 68 душ, а двоє не схотіли. Таким чином приговор вийшов незаконним з формального боку, бо ст. 66 общ. пол. о кр. категорично вимагає, щоб за виселення подало голоси не менше $^2/_3$ всіх селян, що мають голос на сході (в данному разі—70).

Не прибувши на сход, громадяне цим самим показали, як вони ставляться до виселення Лисенків та Охріменка. Але 19 января директор пивецької цукроварні звернувся до канівського справника з листом, в якому пише: „Від імени місцевої сільської громади й *свого* дозволяю собі звернутись до В. В. з ласкавим проханням не одмовитись *вплинути*, щоб було негайно затвержено приговора і виконано те, що в ньому прописано".

Останніми днями приговору „данъ ходъ": його одіслано по начальству.

—

МИКОЛАЇВ, (на Херсонщині). 1 марта, увечері тут убито учня VI класа, миколаївської гімназії, М. Михалевського. О 9 годині вечора він ішов по Соборній вул. Якраз, коло винного льоху Ляшенка, на розі Соборної й Рибної вул., якісь двоє хлопців обізвали його хуліганом. (Він був „союзником"). Михалевський, здоровий хлопець, зо всеї сили вдарив їх по голові так, що ті полетіли у льох та наробили там ґвалту. В це врем'я в льоху сиділи 25 майстерових, котрі почувши крики, вибігли з льоху з револьверами у руках. Побиті хлопці сказали їм, що їх побив гимназист-союзник. Майстерові побігли за Михалевським, стріляючи по дорозі. Михалевський добіг до Поперечної вул., де упав, смертельно поранений у живіт. Через чотирі годині він помер. Усіх майстерових, котрі сиділи у погребі, арештовано.

Листування редакції.

С. Подище, д. Я-му та инш. Під яре жито тілю обробляють так само, як і під всяку ярину, тоб то під ячмінь, овес. Сіється воно так само, як і озиме жито, тільки весною, тоді як і ячмінь та яра пшениця. Треба мати на увазі, що яре жито не врунюється так як озиме, і з кожного зерна виростає тільки одно стебло, а через те яре жито й родить далеко менше ніж озиме.

Календарні відомости.

Неділя (2-а Вел. посту, гл. 7), 9 марта. Св. 40 мучеників Севастійських, св. Кесария брата св. Григорія Богослова.
Сх. сон. 6 год., зах. сон. 6 год. 14 хв.
Понеділок, 10 марта. (Пст). Свмч. Кондрата, Кипріяна, Діонісія, Павла, Леонида.
Сх. сон. 5 год. 57 хв., зах. сон. 6 год. 16 хв.

Редактор **М. Павловський.**
Видавець **Є. Чикаленко.**

Оповістки.

В. ДОМАНИЦЬКИЙ
СЛОВАРИК.
Пояснення чужих та не дуже зрозумілих слів.
Ціна 20 коп.
Склад видання в Українській книгарні у Київі, Безаківська, 8.
р—42—21

ПРОДАЄТЬСЯ НОВА КНИЖКА
Осип Юркевич
СУЧАСНІ СІЛЬСЬКІ МАЛЮНКИ.
Ціна 50 коп.
Склад видання в Українській книгарні у Київі, Безаківська вул., 8. 0-40-6

У ЖИТОМІРІ передплачувати і купувати на роздріб „Раду" можна в українській книгарні В. Савинського, Бердичівська вул.
р 21-15

СТРАХОВАННЯ ЖИТТЯ
ЗАГАЛЬНОПРИСТУПНЕ
УІ-му ВЗАЄМНОМУ ТОВАРИСТВІ
СТРАХОВАННЯ ЖИТТЯ.
1. Страхователі є дійсні члени Т-ва.
2. Таріфи самі дешеві.
3. Премії можна виплачувати частками помісячно.
4. На той випадок, коли б трапилась припинка після двох літ, найбільші викупи і ссуди.
5. На страх приймаються особи всіх професій без винятку.
6. Прийом і без медичного свідоцтва.
ЗАРЯД КИЇВСЬКОГО ОКРУГУ.
ПРОРІЗНА, 12. 24-102-8 ТЕЛЕФОН 1898.

Л. Яновська.
У предрозсвітному тумані.
Драматичний нарис на 5 дій.
ЦІНА 15 КОП.
Склад видання в Українській книгарні у Київі, Безаківська, 8. 10 103-5

У ХЕРСОНІ можна купувати всякі українські часописі в українському кіоску
„ПОЧАТОК"
Рішельєвська вул., почт. скр. 444.
Там-же великий вибір українських книжок і листовних карток. Кіоск складає бібліотеки на ріжні ціни. Просить українських видавців засилати свої книжки на комісію. 105—6

БАНДУРИ тільки що вийшли, гарної роботи з сухого матеріялу, з дуже гарним згуком, на 8 бас. і 22 стр. ціною по 35 карб. При задатковi в 10 карб. висил. налож. пл. Дешевші од 20 карб., можна замовляти.
МАЙСТЕРНЯ БАНДУР
ІВАНА ЛОЗИНСЬКОГО
У Київі, Бульв.-Кудривська вул., 2.
4-112-3

Всесвітня бібліотека, ч. 2.
ГЕНР. ГЕЙНЕ.
КНИГА ле-ГРАН.
Переклад О. Черняхівського.
5-126-2

УКРАЇНСЬКИЙ КЛУБ „ГРОМАДА"
В Петербурзі, Новський 47/I, кв. 18, буд. Палкіна.
Відчинений кожен день. По неділям і четвергам вечірки і реферати. Записуватись там-же. Дійсні члени на рік платять 10 кар. і користуються активним і пасівним правом. Постійні гості платять на рік 1 карб. і користуються тільки активним правом.
0—63—12

З 8 січня 1908 року відкрита нова
УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ
Літературно-Наукового Вістника
У Київі, Прорізна вул., 20.
Має на складі видання Львівської Видавничої Спілки, Наукового Товариства, Проф. М. Грушевського по історії України і українському питанню, а також видання російські на українській мові.
Там же можна купувати комплекти Л.-Н. Вістника за попередні роки. 6—66—14

Радикальне вигоювання гонореї (триппера)
гострої і хроничної з усіма її наслідками.
Всім відомо, як важко було досі вигоювати слабість, що зветься гонореєю, а особливо хроничну форму її. Недивлячись на це, вигаданий не так давно проф. **БІБЕРОМ** препарат, який названо **„АНТІГОНОРЕІН"**, дає чудові наслідки при вигоюванні цеї тривкої хороби. Щодня одержуються подяки, які свідчать, що після приймання **„Антігонореїну"** слабість зникає без наслідків.
Маючи на увазі користь слабих, та щоб уникнути підробок, ми не визнаємо в цьому ділі ніяких комісіонерів, через що прохаємо з замовленнями звертатися безпосередно в наш головний склад.
2 банки **„Антігонореїну"** для повного вигоювання висилаються по одержанню 5 карбов., або наложеною платою по почті. Пересилка по почтовому таріфу.
Склад виключно в С.-Петербурзі, Економічне Аптекарськ. Депо, Літейний, 30—178.
0 107—2

Приймається підписка на 1908 рік на щотижневу газету
„СЛОВО"
РІК ВИДАННЯ ДРУГИЙ.
„СЛОВО" призначено для українських, городських і сільських робітників. Через це **„СЛОВО"** особливу увагу звертатиме на прояви робітничого руху на всім світі і особливо на Україні.
Обстоюючи справедливі національні домагання українського народу, **„СЛОВО"** не меншу увагу звертатиме на потреби і прояви національного життя українського народу Галицької, Угорської і особливо Російської України.
На сторінках **„СЛОВА"** знайде собі місце все більш-менш видатне з політичного і соціяльно-економичного життя України, Росії та Західної Європи.
Редакція і співробітники зостаються тіж самі.
Підписна ціна з пересилкою і доставкою: в Росії на 1 рік—3 рублі, на 1 місяць—30 к., одне число 5 коп., за границю на 1 рік—5 р., на 1 місяць 50 к.
Адрес редакції і контори: **Кіевъ, Большая Владимирская № 76.**
Підписка приймається і в книгарні „України", Безаківська 8.
Редактор **С. Петлюра.** 0-38-14 Видавниця **О. Корольова.**

Друкарня 1-ої Київської Артілі Друкарської Справи. Трьохсвятительська 5. Телеф. 1069.